

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. II. Elapso terminopræfixo adimpletioni Sponsalium, aliquando
expirat eorum obligatio, aliquando non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

cap. Pueri, & §. 9. 3. c. 1. Sed illa intelliguntur cum ad testimonium perhibendum inducuntur, sed alias si sint doli capaces, bene tenet iuramentum, infra de Delict. Puer. Pueris. Ubi Gloss. per impuberes, doli capaces, intelligit eos, qui rationis usu gaudent, nempe post septennium; ut patet ex eadem Gloss. in d. cap. Pueris, verb. Grandiusculis. Id est, doli capaces, videlicet 7. ann. tales enim & mentiri, & verum dicere, & confiteri, & negare possunt, ut dicit August. in Epist. ad Renatum Episcopum.

49. An Pontius vendit explicet cap. Ex literis.

Aliqui existimant cap. Ex literis, intelligendum esse de impubere, qui post pubertatem non statim reclamaverat, & sic nihil obest sententiæ Pontii. Sed Sanchez supra n. 22. id abique fundamento ad libitumque videtur dictum.

Contra, inquis; fundamentum est, ne jura, quæ absolute dicunt sponsalia dissolvi per reclamationem unius; similiter jura, quæ dicunt, iuramentum sequi naturam contractus; ne, inquam, hæc jura corrigantur, quæ correctio vitanda quantum commodè fieri potest; jam autem commodè sic potest intelligi cap. Ex literis, ut nulla sequatur correctio illorum jurium.

50. Videtur quod non.

Respondeo; hoc est quod queritur, & videtur quod non possit commodè sic explicari; quia alioquin non debuisset facere vim in adjuncto iuramento, ibi: Quia igitur prædicto G. periculosum est contra suum iuramentum venire &c. Nam et si iuramentum non intervenisset, equidem compellendus fuisset censurâ Ecclesiasticâ; quippe ex eo tempore, quo post pubertatem non reclamaverat, jam facta erant sponsalia puberum, ad quæ servanda, injustè resistens per censuram Ecclesiasticam compellendus est à Judice, etiam secluso iuramento, ut cum communi diximus Conclus. 1. quamvis non desint, qui contrarium sustineant.

Ecce benigne Lector fundamenta utriusque sententiæ probabilis, tu diligentius ea excute; & considera, quæ hic & nunc tutior sit in praxi, eamque sequere, & liber eris ab omni peccato. Hic ergo sit finis hujus Conclus. Sequitur

CONCLUSIO II.

Elapso termino præfixo adimplentioni Sponsalium, aliquando expirat eorum obligatio, aliquando non.

51. Duplex modus adjici-

Duplici modo potest terminus adjici obligationi, 1. ad finiendam illam, 2. ad accelerandam adimplentionem ejus, & ne

ultra illum terminum differatur. Exemplum primi modi est, terminus præfixus lectioni Horarum Canonicarum; obligatio quippe legendi horas Canonicas finitur cum ipso die, sive culpabiliter, sive inculpabiliter omitantur. Exemplum 2. modi est, obligatio confitendi & communicandi semel in anno; hæc quippe, ut suo loco vidimus, non finitur cum anno, secundum probabilem sententiam; sed tempus illud ab Ecclesia præfixum est, ne diutius differatur ejus adimpletio. Idem est de satisfactione sacramentali, quæ à Confessario alligatur certo tempore, ut constat ex dictis Disput. 7. Sect. 17. Conclus. 11.

Itaque contractui sponsalicio adjici potest terminus duplici modo, 1. ad eum finiendum, 2. ad Matrimonium accelerandum, sive ne ultra terminum præfixum Matrimonium differatur: nam ut rectè Reg. Juris 85. de Reg. Juris in 6. Contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur, & Lex 23. ff. eod. Contractus quidam dolum malum damtaxat recipiunt: quidam dolum & culpam; dolum tantum, depositum & precarium; dolum & culpam, mandatam, commodatum, venditum &c. Sed hæc ita, nisi si quid nominatim convenit vel plus vel minus in singulis contractibus; nam hoc servabitur, quod initio convenit; legem enim contractus (alias, contractus) dedit.

Si ergo initio conveniat inter sponfos, ut terminus præfigatur 1. modo, dicimus eo elapso expirare obligationem illorum sponsalium sive culpabiliter, sive inculpabiliter non contrahatur Matrimonium, etiam quando unus tantum fuit in mora; quamvis hic possit obligari, ratione damni secuti ex injusta omissione contractus, & ira per accidens aut quasi per resultantiam, ad Matrimonium contrahendum, si alio modo damnium illatum non possit reparare. Sin autem terminus præfixus fuerit à sponso 2. modo, liquet profectò, elapso termino adhuc esse obligationem Matrimonium contrahendi, obligationem, inquam, per se & propriam ex priori contractu, sive culpabiliter, sive inculpabiliter Matrimonium intra terminum præfixum non fuerit contractum.

Sicuti si quis pecuniam mutuo acceperit, reddendam tali die, si non reddat seu culpabiliter, seu inculpabiliter, non liberatur suâ obligatione, immò ultra obligationem reddendi pecuniam, incurrit obligationem restituendi omne damnum, quod mutuans inde incurrit, si ipse fuerit in mora solvendi pecuniam. Ita ergo in præfenti, præter obligationem contrahendi Matrimonium; ille, qui est in mora, tenetur de damno, secuto ex non adimplentione sponsalium tempore præfixo.

Porrò de 1. modo intelligitur cap. Sicut, 22. de Sponf. ibi: Postulationi tuæ taliter respond-

pondemus, quod si tibi confiterit, quod idem L. P. per verba de futuro, E. vero desponsaverit per verba de presenti: imposta ei penitentia competens, quia primam fidem irritam fecit (nisi forsas in juramento suo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in uxorem, praefixit, nec per eum stetit quin ad statutum terminum, Matrimonium consummaverit) Matrimonium secundo loco contractum legitimum judices &c.

De 2. modo intelligitur l. Celsus, 23. ff. de Receptis qui arbit. §. i. seq. tenoris: Idem ait: si jussit me tibi dare, & valetudine sis impeditus, quo minus accipias, aut alia justa ex causa: Proculum existimare, penam non committi, nec si post Kalendas te parato accipere, non dem. Sed ipse recte putat, duo esse arbitri precepta, unum pecuniam dari, aliud intra Kalendas dari. Licet igitur in penam non committas, quod intra Kalendas non dederis, quoniam per te non stetit, tamen committis in eam partem, quod non das.

Et sic etiam impraesentiarum duae quasi obligationes clauduntur in tali modo contractus sponsalium, una contrahendi Matrimonium, & alia contrahendi intra illud tempus, & quamvis una facta sit impossibilis termino elapso, scilicet contrahendi intra illud tempus; non tamen altera, scilicet contrahendi Matrimonium, & ideo adhuc obligatur contrahere Matrimonium. At verò in 1. modo solum est una obligatio, scilicet contrahendi tali tempore; quo proinde tempore elapso, solutio obligationis est impossibilis defectu materiae; Nemo autem potest ad impossibile obligari, ut habet Reg. 6. de Reg. Juris in 6.

Neque propterea commodum reportat ex sua malitia, qui fuit in mora; quia praeter peccatum injustitiae, quod commisit, incurrit obligationem restituendi damna inde secuta.

Contrarium docet Sanchez disp. 53. n. 6. ubi sic ait: Temperanda tamen est utraque sententia, & simul posterior, tradita n. 3. ut per lapsum termini in ipsomet contractu adjecti solvantur sponsalia, & obligatio cujuslibet contractus, quando stetit per utrumque contrahentem, quod minus perficereetur Matrimonium, & alius contractus; aliis si stetit per alterum tantum, hic adhuc ligatur, ne ex culpa sua commodum reportet, alter verò liber manet: quod clarè significat cap. Sicut, de Spons. dum ad eximendum sponsum ab obligatione ponderat: Nec per eum stetit, & ita docet Cardin. ibi ad finem, Alex. de Nevo n. 20. Praepos. n. 7. addens in dubio videri per alterum stare, quando unus paratus est. Ita Sanchez.

Respondeo; clarè significat cap. Sicut, alterum liberum manere, quando per eum non stetit; ergo etiam clarè significat, alterum non manere liberum, quando per eum stetit;

neg. Conseq. quia in positivis non licet semper argumentari à contrario sensu. Deinde Pontifex ibi solum agit de imponenda penitententia pro fide non servata, ibi: Imposita ei penitentia competenti; quia primam fidem irritam fecit, quam sine dubio is meretur, per quem stetit, quod contractus non fuerit celebratus; immo tenetur ad restitutionem, sicut jam diximus; non tamen propterea bene sequitur, neque Pontifex dicit, quod teneatur prioribus sponsalibus. Et sanè si ideo adhuc ligatur, per quem stetit, ne ex culpa sua commodum reportet, quid ni etiam adhuc ligetur uterque, quando per utrumque stetit, ne uterque ex culpa sua commodum reportet?

Ex his pater; non esse etiam audiendum Sanchium, quando ex praecedenti sua doctrina n. 7. infert: Si is, per quem stetit, culpa vacat, quia legitimo impedimento sponsalia, aut contractum debito termino non perficit, minime dissolvi; quia cap. Sicut, ponderat illius, per quem stetit, culpam. Deinde: Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quod minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta esset Reg. 66. de Reg. Juris in 6. Tandem; quia legitime impedito non currit tempus; cap. Quia diversitatem, de Concess. Praeben. l. i. C. de annali except. Et idem dicendum est, secundum eundem Auctorem n. 8. quando uterque, justo impedimento detentus, non perficit tempore praefixo.

Sed, sicut dixi, non est audiendus. Ad cap. Sicut, patet responsio ex dictis. Et certè si non est obligatio ex parte illius, qui non est in mora, quando alter est in mora, quare erit obligatio ex parte utriusque, quando uterque non est in mora? Ad rationem deductam ex Reg. Cum non stat. Respondet Dicastillo supra n. 522. haec ratio displicet; quia in hoc casu videtur hic Auctor involvere contradictionem; nam ex uno capite n. 7. in principio loquitur de eo, per quem stetit, sed culpa vacat, ibi: Si is, per quem stetit, culpa vacat. Deinde, supponit per eum non stare; ait enim: Quia cum non stat per eum, ad quem pertinet. Ita Dicastillo.

Sed advertere debuisset; quod in jure per eum non stat, per quem non stat culpabiliter, quamvis alioquin per eum stet inculpabiliter; sic enim scriptum habes Reg. 4. r. de Reg. Juris in 6. Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum. Sumatur exemplum (inquit Canisus in illam Reg.) ex cap. i. extra de Clerico aegrot. quo Clericus aegritudine impeditus, beneficii sui fructus percipit; quia per eum non stat, quo minus Ecclesiae inserviat. Similiter is, cui parochialis Ecclesia collata est, licet intra annum adeptae possessionis cogatur Ordinem Presbyterii suscipere, excusatur tamen,

57. Quid si ille per quem stetit culpa vacat? Putat Sanchez non dissolvi sponsalia. Reg. 66. de Reg. Juris in 6. C. r. de Concess. Praeb. L. r. C. de ann. except.

Sed non est audiendus.

Dicast.

58. In jure per eum non stat, per quem non stat culpabiliter, per quem non stat culpabiliter, ex Reg. 4. r. de Reg. Juris in 6. Canisus.

Disiunctio
l. 31. ff. de
receptis
54.
55.
56.
57.
58.
Card. Alex.
de Nevo,
Praepos.
56.
57.
58.

men, si iustā ratione præpediatur. Quis autem dubitet, per ipsum stare, physice loquendo, quod hoc non faciat? dicitur tamen per eum non stare, moraliter loquendo; quia habet iustam causam non faciendi. Sic ergo Sanchez intelligendus venit, ut physice quidem stet per sponsum v. g. quoddam Matrimonium intra tempus præfixum non contrahatur, quia physice posset contrahere, si vellet; moraliter autem non stet per ipsum, quia habet iustam causam non contrahendi; nulla ergo hic contradicatio.

59.
Perperam
probat
sententia
Sanchez ex
d. Reg. 66.
juxta Di-
castil.

Hinc melius oppugnat Dicastillo Sanchium, dicens: Non videtur ad præsentem casum pertinere Regula tradita, neque posse de evire; nam nunc quæstio est de termino, præfixo ex voluntate contrahentium, ad finiendam obligationem. Cum ergo voluntas contrahentium fuerit, ut obligatio contractus ultra illum terminum præfixum non transeat, parum refert, quod culpabiliter, vel inculpabiliter tranferit terminus, absque impletione contractus, ut perseveret obligatio propria contractus, quæ ex voluntate contrahentium, ut supponimus, subsistere non potest ultra præfixum terminum.

Unde non video, quorsum hic afferatur prædicta Regula juris; neque enim hic agimus de aliqua conditione implenda, quæ non fuerit impleta; nam contractus, de quo agimus, solum est contractus perficiendus intra certum terminum, qui si transeat, contractus, seu obligatio illius cessat; conditio autem in hoc casu usque ad præfixum terminum nulla est; quia obligatio usque ad illum est absoluta. Quod si loquamur de conditione ad dissolvendum contractum, scilicet; ut si terminus tranferat, contractus cesset, hæc jam impleta supponitur in casu nostro, ut cesset ea obligatio: nulla ergo apparet conditio, quæ non impleatur. Extra rem ergo afferitur Regula de conditione non impleta. Hucusque Dicastillo.

60.
An bene
probat
d. l. x. C. de
ann. except.

Cui multò minus placet ultima ratio Sanchii; tum (inquit n. 523.) quia lex illa solum est in favorem legitime impediti, ne scilicet patiatur aliquid damni ex eo, quod tranferat terminus vel à jure, vel à iudice præfixus, quando intra certum tempus præcipitur vel adesse, vel aliquid aliud præstare. Quod tamen extra rem est in nostro casu, ubi contrahentes communi voluntate præfixerunt terminum ad Matrimonium contrahendum, & finiendam obligationem contrahendi, quam noluerunt ultra illum terminum transire; atque adeo neuter voluit ultra terminum se obligare; scilicet ad eum modum, quo quis voluntate suā potest se voto adstringere ad aliquid faciendum, v. g. ad audiendum sacrum intra tres dies proximè sequentes, ita ut obligatio finiatur termino præfixo;

tunc enim sive culpabiliter, sive inculpabiliter terminus transeat, ultra non tenetur voto: ita etiam in casu nostro, præfixo termino à contrahentibus, sive culpabiliter, sive inculpabiliter transeat terminus, absque eo, quod impleatur contractus, cessabit obligatio propria contractus. Hæc ille.

Quæ verissima sunt, supposita tali intentione contrahentium, quam nos cum hoc Auctore supponimus; cum de alia nobis non constet, & hæc communiter à contrahentibus habeatur, quando præfixum terminum primo modo, id est, ad finiendam obligationem simpliciter, & absque alio addito. Si autem in casu particulari foret alia intentio, v. g. solum finiendi, quando culpabiliter non impleatur contractus, illa tunc foret sequenda, & secundum illam judicandum de obligatione, vel non obligatione, elapso termino.

Sed dicit aliquis; ex quo possum scire, an terminus præfigatur primo, an potius secundo modo? Accipe duplicem regulam ex Sanchio supra n. 3. Prior est: si terminus ab uno tantum contrahentium destinatur, ut alter intra illum impleat contractum, cessatur destinari tantum ad sollicitandum, ut si promittam tibi, fore ut vendam rem meam intra mensem, te non astricco ad emendum. Posterior regula sit; quando terminus ab utroque contrahentium imponitur respectu alicujus contractus, per utrumque implendi, si initio contractus adjicitur, id est, antequam contractus sit perfecte initus, & obligatio contracta, cessatur adjectus causa restringendæ obligationis, ut eo transacto non duret: quia cum nullus sit contractus, nullaque obligatio orta, ille terminus est intrinsecus, & quasi pars obligationis, ejusque conditio, & subinde eo transacto, deficit, conditionis defectu; quando autem adjicitur obligationi jam perfectæ, & contractui consummato, cessatur adjectus causa sollicitandi, nec ipsius lapsu obligatio extinguitur; quia cum prior contractus jam sit perfecte initus, & orta sit absoluta obligatio, adjectio termini extrinseca est, & novi contractus initium; ergo eo termino transacto, non cessat prior obligatio absoluta, & à posteriori independens. Ita Sanchez, citatis aliis Auctoribus.

Sed Ponceo lib. 12. c. 16. n. 3. hæc Regula non omnino videntur solida. Tum; quia etiam si ab uno tantum ponatur terminus præfixus, ut à venditore, posset præfigere, ita ut eo elapso non tenetur vendere. Molestum enim esset; impeditum esse ad vendendum pro voluntate ementis, cum plures sese offerre possint occasiones commode vendendi, quibus privari, contra rationem & æquitatem esset. Tum etiam; quamvis ab uno contrahentium terminus præfigatur, potest esse intentio tantum differendi, non finiendi, ut

ut constat in termino pæfixo solutioni debiti, & usurarum intermedii temporis. Tum etiam ab utroque potest pæfixi terminus comparatione alterius, implendi ab utroque, & tamen non finietur obligatio transactio termino, sed tantum differtur usque ad eum diem, ut constat in hoc eodem exemplo, quando in gratiam creditoris pæfixum tempus est. Non ergo illa regula vera est & solida.

Quare (prosequitur idem Auctor num. 4.) ego existimo negotium hoc, quando dubium est, definiendum esse ex subiecta materia. In debitis enim pecuniariis planum est non ita pæfixi, ut eo elapso finiat, sed ut sit in mora. In aliis autem materiis, ipsa materia indicat pæfixi ad finiendam obligationem, ut in obligatione emendi vel vendendi; unufquisque enim cupit expeditus esse, cum possint se offerre aliæ commoditates vendendi seu emendi: idque communis hominum sensus videtur indicare. Idem dico; quando terminus definitur in sponsalibus, credo ex communi sensu pæfixi finiendæ obligationi: non nego, pæfixi etiam aliquando differendæ obligationi, ita ut antea cogi non possint ad contrahendum Matrimonium: quia sæpè multa parari oportet ad nuptias, quæ opus sunt, quod in nuptiis Magnatum contingere solet. Addo tamen: pæfixi etiam ad finiendam, neque enim volunt contrahentes obligari, ut expectare teneantur; sed manere etiam liberi ad alias nuptias procurandas, ne tempus nuptiis maturum elabatur. Hucusque Pontius.

Et hercè non dubito ego, quin regulæ à Sanchio assignatæ sæpius fallant, nec puto pro infallibilibus, ab ipso aut aliis Auctoribus fuisse traditas, quasi in omni casu obtineant; sed tantum pro illis casibus, quando aliundè vel ex materia subiecta, ex motivo aut aliis circumstantiis non satis potest constare de intentione contrahentium. Itaque præter illas regulas consideranda est natura contractus, motivum ejus, aliæque circumstantiæ, & omnibus consideratis, prudentis arbitrio definiendum est, an primo, an verò secundo modo contrahentes terminum præfixerint suæ obligationi, aut ab alio termino pæfixus sit, v. g. à Judice.

Hinc si Juxta terminum præfixerit ad vitandum imminens periculum fornicationis, tempore elapso, potest is, per quem non stetit, inire aliud Matrimonium; quia terminus censetur appositus obligationi finiendæ, ne diutius nuptiæ protrahantur cum periculo fornicationis. Ita Sanchez synop. n. 9.

Quæris; an etiam is, per quem stetit, possit inire aliud Matrimonium? Respondet; deo; pendet ab intentione Judicis, qui ter-

minum pæfixit; quando autem de ea non constat, cur, inquit aliquis, non debeat consequenter dici, etiam respectu ejus; per quem stetit, propriam obligationem sponsalium cessasse? Quippe Juxta potuit id velle, & censetur voluisse, nisi ex verbis ejus, aut aliis circumstantiis contrarium colligatur; quia, per se loquendo, contractus sponsalitus est ultrò citroque obligatio; ergo si una pars elapso certo tempore liberatur ab obligatione, etiam alia pars, quando eadem subest ratio; ut in præsentis casu utriusque parti imminet periculum fornicationis, nisi intrà tale tempus Matrimonium contrahatur; si ergo ex parte unius stetit, si ve ex parte utriusque, si ve ex parte nullius, quod Matrimonium istud non contrahatur, cur non censentur priora sponsalia per lapsum temporis, à Judice constituti, absolute dissoluta, ita ut utraque pars si ve innocens, si ve nocens, possit inire aliud Matrimonium?

Respondeo; quia illi, per quem stat, ut Matrimonium non contrahatur, nullum imminet periculum fornicationis; nam posset Matrimonium contrahere si vellet, & ita evitare fornicationem; ergo nulla est ratio dicendi, Judicem voluisse eum liberare, cum nulla subât ratio liberandi, & sponsalia prius, ut suppono, absolute contracta sint. Aliud est de ipsis sponsis, à quorum voluntate dependet, etiam absque ulla ratione, ut sponsalia obligent pro tali tempore, & non ultrà, non obstante etiam priori obligatione absoluta; nam, ut dictum est, possunt ex mutuo consensu resistere à sponsalibus absolutis; ergo etiam constituitur certum tempus, quo expiret eorum obligatio.

Notandum præterea; per accidens contingere posse, ut quàmvis terminus appositus sit secundo modo, nihilominus finiatur obligatio cum tempore, si videlicet dilatio adimplentionis tanta sit, ut censetur alter renuntiare juri suo, & quasi frangere fidem datam, cui proinde fides non est servanda; arg. cap. Si infidelis, 28. quæst. 2. ibi: Infidelis autem discedens, & in Deum peccat, & in Matrimonium nec est ei fides servanda conjugis, quia propterea discedit, ne audiret, Christum Deum esse Christianorum conjugiorum. Et l. Cum propanas, 21. Cod. de Pactis. ibi: Nec adversario tuo transactione nisi concedendum est, nisi ea, quæ placita sunt, adimplere paratus sit.

Interim ille, qui est in mora, tali casu non est liber, si innocens velit; quia non est eadem utriusque ratio, ut patet; quia unus frangit fidem, alter autem servat fidem; & ideo isti non est servanda fides, huic autem est servanda. Quin immò tamen ille, qui

possit inire aliud Matrimonium.

121

121

66. Frangenti fidem, fides non est servanda. Cap. 2. 28. q. 2.

L. 21. C. de Pactis.

Q

63. Efficitur autem hoc negotium in dubio de fornicatione esse ex subiecta materia.

64. Regula Sanchez non facit infallibilem.

65. Quæris, per quem stetit, deo;

66. Interim ille, qui est in mora, tali casu non est liber, si innocens velit;

67. Quæris, per quem stetit, deo;

qui differt, nullatenus frangeret fidem, quia iustam habet causam differendi, tamen dilatio posset esse tanta, ut alter non censeatur habuisse animum, se obligandi ad tantam dilationem; qui proinde tali casu poterit inire aliud Matrimonium.

67.

Quantum spatium sit nimia dilatio.

Aversa.

L. 2. C. de Sponsal.

Quantum autem spatium expectandum sit, ut una pars videatur nimium differre, sive quando aliquis terminus est præfixus, sive dum nullus terminus fuerit præfixus, difficile est discernere. In cap. *Sicut*, de Spons. (inquit Aversa de Matrim. q. 8. de Spons. sect. 11. §. *Si autem*) non censeatur nimium spatium quatuor vel quinque annorum; quia jubetur puniri quidam vir, qui tamdiu expectavit, & postea cum altera contraxit: nec per virum steterit, sed per mulierem potius, quò minus inter eos matrimonialis solemnitas sit sequuta. At in l. *Si is*, 2. Cod. de Spons. censeatur nimium spatium biennii: *Si is, qui puellam suis nuptiis pactus est, intra biennium exequi nuptias, in eadem provincia degens, superseverit, ejusque spatii sine decurso, in alterius postea conjunctionem puella devenierit, nihil fraudis ei sit, que nuptias maturando, vota sua diutius eludi non passa est.*

Sed tamen, cum teneatur unus ad instantiam, & requisitionem alterius, contrahere quamprimum commodè fieri possit, si unus requisitus, & commodè potens contrahere, adhuc norabiliter differat, jam peccat contra suum debitum, & frangit fidem sponsalium quoad tempus: quare eo ipso alter videtur quoque à sua obligatione eximi, ut possit sibi, si velit, de aliis nuptiis providere: debet tamen hic præmonere illum, qui nimis differt, se nolle amplius expectare: alioquin ille putare posset, eum non gravatè ferre talem dilationem, sed in eam consentire.

68.

Id prudenti judicio discernendum est.

Prudenti autem judicio discernendum est, quando dilatio videatur nimia. Et in hoc futurus erit exigere declarationem Judicis, quando commodè haberi potest. Poterit autem non solum spatium quinque, aut quatuor annorum, sed etiam duorum, aut etiam unius anni nimium judicari, nimirum pro circumstantiis rerum & personarum. In eo canone vel talis erat casus, ut illud tempus non videretur nimium: vel vir, non præmonitè priori sponsa, alteram duxit, & idè in hoc deliquit. In ea autem lege, tantum dicitur spatium biennii fuisse sufficiens, sed non negatur, minus etiam posse sufficere ad rescindenda priora sponsalia. Hactenus Aversa, qui imponet finem huic Conclusioni. Sequitur

CONCLUSIO III.

Solvunt utrimque sponsalia, susceptio Ordinis sacri, & solemnis professio Religionis. Qui juravit, non debet primò contrahere, nisi aliquid aliud obster

Ratio 1. partis; quia tam Ordo sacer, quam solemnis professio Religionis, est impedimentum dirimens Matrimonium; adedque per susceptionem Ordinis sacri, & solemnem professionem Religionis, Matrimonium fit impossibile, *Nemo autem potest ad impossibile obligari.* Reg. 6. de Reg. Juris in 6 ergo ex parte utriusque solvuntur sponsalia, id est, non obligant sponsalia, sicut prius obligabant; sive impedimentum illud fuerit malitiosè introductum, sive non; quamvis ille, qui malitiosè fecisset, posset teneri ad restitutionem damnorum sequentium.

Nec obstat; quòd hæc impedimenta sint absolute dispensabilia; quia in moralibus, quod ex consuetudine non est possibile, censeatur impossibile. Undè nemo censeatur se voluisse obligare ad procurandam dispensationem, quam moraliter loquendo non potest obtinere: talis autem est dispensatio in solemnibus sacris Ordinis & Diaconatu. De Subdiaconatu posset dubitari, cum hodie videamus etiam ob privatam causam cum Subdiaconis dispensari. Ergo pro solemnem Professionem & susceptionem Ordinis sacri, saltem Sacerdotii & Diaconatus, simpliciter & absolute ab initio sponsalia solvuntur; neque redit obligatio, quamvis fortè per accidens omninò extraordinariè impedimentum auferatur; quia contrahentes ad extraordinarium casum non censeantur attendisse.

Immo communis sententia docet, per quodcumque impedimentum dirimens dissolvi absolute sponsalia, quamvis possit manere obligatio ad petendam dispensationem, & obtentà dispensatione ad contrahendum Matrimonium; quando alià vià non potest satisfieri parti lætæ. Interim pars læta non tenetur expectare dispensationem, sed potest liberè contrahere alia sponsalia, & aliud Matrimonium, si impedimentum culpabiliter inductum sit; quin etiam, tamen sine culpa; quippè non tenetur quis acceptare privilegium sive dispensationem, sed potest velle inherere juri communi.